

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 682. An & qualiter pater filium fideicommisso gravare possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

relinquitur extra illud. Item Legatarii. *pr. inst. qua sing. reb. per fideicom. velut.* Item donatarii causâ mortis l. 77. §. 1. *ff. de legat. 3.* quin & ipse fideicommissarius, ut ex fideicommissio ab hærede fiduciario accepta rursus alteri restituat, gravari potest. §. 11. *Inst. de fideicom. hered.* uti contingit in fideicommissio perpetuo familiae, vi cuius senior de familia restituendi onere gravatur. *Wiesn. h. t. n. 204.* cum *Harpr. in cu. 11. num. 1.* & *Manz. ibid. num. 2. §. 3.* Proinde è contra solum gravari non potest fideicommissio, qui nec hereditatem, nec legatum, nec fideicommissum, nec donationem causâ mortis accepit à testatore, nec accepturus est. l. 6. *ff. de legat. 3.* cum, ut ibi, recipiendum non sit, ut cui nihil dederis, eum rogando obliges ad aliquid restituendum alteri. Sed neque filius, qui à patre prateritus in testamento; cum hic quasi iniuriâ affectus, fideicommissum præstare non cogatur, quamvis hereditatem paternam aliâ viâ. v. g. rescisso testamento fuerit consecutus, ita *Wiesn. l. c. citatis pro hoc l. 31. c. de fideicom.* *Perez. l. c. num. 4.* *Haunold. l. c. num. 134.* Neque etiam testator in genere gravare potest heredem suum ad restituendum quicquid ad eum pervenisset; cum in tali fideicommissio non veniant ea, quæ testator eidem prius donatione inter vivos donasset; sed solum ea, quæ ex ultima voluntate ejus ad illum pervenissent. *Clarus. l. 3. §. testamentum. q. 71. num. 3.* Secus tamen esse, seu posse testatorem gravare heredem fideicommissio super re ei prius data donatione inter vivos, si testator in specie & nominatim jussit rem illam restitui per fideicommissum, contra *Gl. in l. si mulier. ff. de legat. 3. v. si mortis.* tenentem non posse hoc onus imponi rei, quæ non sit habita ex ultimo iudicio, tueretur *Clar. l. c. per textum*, ut ait *Clarus. l. sequens. in fine. ff. de legat. 2.* dicitque de illa glossa non curandum, utpote quæ communiter per *dd.* reprehenditur teste *Parif. l. 3. conf. 2. num. 47. & l. eod. conf. 33. n. 79.*

Quest. 682. An & qualiter pater filium gravare possit fideicommissio?

1. **R**esp. primò, posse patrem filium aut nepotem aliumve ex descendens suis utriusque sexus instituendo hæredes gravare fideicommissio universalis, & obligare ad hereditatem post mortem suam relinquendam alteri extraneo, extra controversiam est, & supponunt communiter *AA.* sequiturque ex dictis *q. præced. resp. 2.* ob textus *ibidem* adductos loquentes universaliter & non excipientes filium. In iis tamen, quæ debentur filio ratione legitimæ & Trebellianicæ, nullo modo eum fideicommissio gravare potest; cum legitimam sine omni onere habere debeat per textum in §. *prohibemus Auth. de trionte & semiss.* quin & de legitimæ & Trebellianicæ, non obstante paterna prohibitione pro libitu disponere potest; cum habeat in iis plenum dominium per *L. Raynucius. h. t. Gail. l. 2. obs. 121.* citatis *Abb. in idem c. num. 1. & 2.* *Parif. vol. 2. conf. 45. num. 6. & 7.* *Bart. in l. Marcellus. ff. ad SC. Trebell. & DD.* communiter, verum de hoc pluribus infra. vide tantisper *Clarus. l. c. n. 72.*

2. **R**esp. secundo: dum patens filium, aut ex descendens suis aliumve heredem, gravat simpliciter fideicommissio, transmittendi nimirum hereditatem partemve illius ad extraneum, intelligitur & censetur non gravasse illum aliter, quam sub ea conditione: si sine liberis decedat juxta expressos textus. l. 102. *ff. de condit. & demonstr. &*

L. 30. c. de fideicom. Qui fundantur in præsumptione, quæ prudenter præsumitur, testatorem hereditatem suam propriis suis descendens relinqueret voluisse, adeoque, si de nepotibus cogitasset filium suum non fuisse gravaturum ad hereditatem extraneo restituendam. Quam tamen præsumptionem, quia non est juris & de jure, sed solum juris, pati probationem in contrarium, assentunt *Menoch. l. 4. præsump. 89. à n. 13.* *Barry. de test. & intest. l. 17. tit. 13. à n. 1.* *Fachin. l. 4. contror. c. 58.* *Wiesn. h. t. n. 209.* Unde jam si vel unica proles, sive mascula, sive femella nascatur tali instituto heredi gravato, eaque tempore mortis testatoris exsistat, jam proprio parente superstes, præferatur cuiusque substituto, etiam uxori testatoris. *Zoës. in ff. ad SC. Trebell. n. 30.* *Pirh. h. t. n. 73.* eò quod in hoc casu jam deficiat fideicommissum, nihilque substituto debeat, utpote conditione jam completa, dum, qui vel unicam prolem post mortem suam reliquit, non dicatur sine liberis decessisse juxta *L. 148. ff. de V. S.* Quod si tamen hæres gravatus liberis quidem suscepisset, sed hi ante illum mortui, fideicommissum à testatore constitutum procedit, & devolvitur ad substitutum extraneum. *Tusch. Concl. præf. lit. F. concl. 254.* *Ruin. l. 2. conf. 7. n. 5.* *Zoës. l. c. à n. 11.* *Perez. in cod. de fideicom. à n. 13.* *Haunold. de f. & 7. Tom. 2. tr. 7. num. 144.* *Wiesn. h. t. n. 209. in fin.* *Reiffenst. n. 623.* *Arg. cit. l. 30. c. de fideicom.* Quia impletur & purificatur conditio, quod decedat sine liberis, etsi prius aliquos habuerit. Porro dicta conditio & dispositio *cit. l. 30.* extendit se solum ad filios hæredis gravati natos ex matrimonio verè, vel saltem putative tali, aut legitimatos; non verò ad illegitimos, ut *Menoch. Barry. Fachin.* pro hac sententia citati à *Wiesn. l. c.* multoque minus, ut *idem*, extendunt se ad liberos natos extraneo, ubi fortè talis est hæres institutus.

3. **R**esp. Tertio: quod si filius hæres gravatus fideicommissio universalis sub dicta conditione: si decedat sine liberis; ingrediatur religionem incapacem bonorum & successione hereditariae, ibique profiteatur, hereditatem restituendam substituto, & quidem statim post professionem, extra controversiam est. *Gutt. 99. can. l. 1. c. 32. n. 25.* *Sanch. l. 1. mor. c. 5. n. 16.* *Menoch. l. c. c. 83. n. 81.* *Pirh. h. t. n. 76. lim. 3.* *Wiesn. n. 210.* ex ea ratione, quod talis professio mortis naturali æquiparetur, ac proinde purificetur conditio, quod sine liberis decedat; nec ulla sit ratio, cur tale fideicommissum devenire debeat ad hæredes ab intestato testatoris. Si verò profiteatur in religione capace successione hereditariae, excluditur perpetuo substitutus, & succedit Monasterium, habeturque dicta conditio, quatenus procedit in præjudicium Monasterii, pro non adjecta. *Covar. l. 1. var. resol. c. 19.* *Sanch. 7. mor. c. 16. n. 4. §. 8.* *Laym. l. 3. tr. 5. c. 9. §. in l. in presentia de probat. num. 8.* *Pirh. num. 74.* *Wiesn. num. 211.* *Reiffenst. n. 624.* juxta *Auth. nisi rogati. c. ad SC. Trebell. & Auth. de SS. Episc. §. sed & hoc. coll. 9. cit. c. in presentia.* ubi iudicatum in tali casu pro Monasterio. Ratio hujus dispositionis desumitur partim à præsumpta voluntate testatoris, qui, si de Monasterio in quo profiteatur ejus filius, cogitasset, illud præ alio extraneo amaturum, & in favorem illius dispositurum fuisse meritò præsumitur, pro ut cum communione tenent. *Bart. in cit. Auth. Nisi rogati. num. 1.* *Felin. in c. in presentia, num. 42.* *Bervius. ibidem. num. 76.* *Menoch. l. c. à 29.* *Gutt. l. c. num. 54.* *Mantic.*

Mantic. de conec. ult. vol. l. 11. tit. 7. n. 6. quos citat & sequitur Wiestn. h. e. n. 213. Pirh. n. 74. contra Bald. in cit. Auth. n. 7. Salicet. ibid. n. 1. § 6. Jo-And. in c. in presentia. n. 27. Less. L. 2. de just. c. 41. n. 84. &c. qui rationem desumunt ex aliqua fictione juris, quâ monasterium pro filio habetur. Arg. cit. c. in presentia. Adeoque in hoc casu impleta non sit conditio, dum hæres institutus monasterium loco sui relinquendo hæredem non deceffit sine hærede. Verum ex eo, quòd cit. cap. Dicatur monasterium haberi pro hærede, seu esse hæredem, non sequitur haberi pro filio, adeoque rationem in ista fictione non fundandam, sed in dicta præsumptione. Adde, quòd licet monasterium interdum juris fictione habeatur pro filio, id tamen extendendum non est ultra casus in jure exceptos, præsertim dum nulla extensionis est necessitas, uti ea in præsentem non est; cum monasterium æquè assequatur hæreditatem, sive habeatur pro filio, sive non, sed ex directa voluntate testatoris præsumpta.

4. De cætero extenditur dispositio citate Auth. ad extraneum gravatum in casum, ubi sine liberis decederet, relinquere hæreditatem substituto; ita ut & is, dum proficeretur in religione capace successione, hæreditas excluso substituto, devolvatur ad monasterium. Item extenditur ad gratum, sive is sit filius, sive extraneus, etsi non ingrediatur monasterium, sed fiat Clericus sæcularis juxta textum. cit. Auth. ubi: *monasterium ingrediatur, aut Clerici fiant.* modò Ecclesia ministeris per sacros Ordines perpetuò mancipatus. ita ut in eventum, si sine liberis decefferit, excludatur perpetuò substitutus, hæreditasque relinquenda Ecclesiæ, aut in pia opera impendenda. Innoc. in c. in presentia. num. 8. Felin. ibid. n. 21. Menoch. c. presump. 83. à n. 65. Gutt. l. c. c. 32. n. 32. Pirh. n. 75. Wiestn. h. e. n. 215. Proceditque idipsum in utroque foro tam externo quàm interno seu conscientia; cum lex generalis justa in præsumptione fundata in utroque foro sit observanda. Sanch. l. 7. mor. c. 16. n. 1. Menoch. presump. 85. à n. 59. Pirh. Wiestn. ll. cit. Extenditur denique juxta probabilem, quam tenent Gl. fin. in l. 30. c. de fideicom. Bald. in c. in presentia. n. 18. Gomes. Tom. 1. var. c. 5. n. 39. ut etiam à monasterio perpetuò excludatur substitutus, ubi hæres illud ingrediens gravatus fuerit restituere hæreditatem, non expressa conditione: si sine liberis decefferit; eò quòd excludatur, si illa conditio fuit expressa, si tacite subintellecta; cum taciti & expressi sit eadem vis. juxta L. 3. ff. si certum petatur. Verum probabilis contrarium, nimirum, quod in hoc casu non perpetuò excludatur substitutus, sed post mortem naturalem professi is succedat, sentiunt Molin. Tom. 2. de f. & f. d. 190 n. 35. Sanch. cit. c. 16. n. 82. apud Wiestn. n. 217. iis inhaerentem ex ea ratione, quòd dispositio. cit. Auth. § c. 37. & in iis fundati c. in presentia, tanquam à communibus regulis juris exorbitans restringenda, & à casu conditionis expressæ, de quo agit dicta dispositio, non sit extendenda ad casum conditionis tacite seu subintellectæ; cum hujus minor vis quàm illius, ut Menoch. l. c. presump. 40. n. 10.

5. Limitatur è contra primò ita, ut hic favor Religiosæ professioni & Clericali concessus & in utroque jure fundatus, & utriusque fori usu approbatus cesserit, & si gravatus decefferit sine liberis, Monasterio & Ecclesiæ exclusis, hæreditas relinquenda sit substituto. si is est filius aut nepos, vel causa pia, puta, pauperes, captivi; Ecclesiæ Parochialis, fundata hac limitatione in supra dicta præ-

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. III.

sumptione voluntate testatoris. cit. Auth. §. sed & hoc. & ex ea ratione: quòd dum privilegiatus concurrit cum privilegiato, jus commune sevetur. Gl. fin. & Abb. in cit. c. in presentia. num. 36. Felin. ibidem. num. 54. Bervius. num. 492. Tiraq. in L. 8. c. de revocat. donat. v. Libertis. & de privi. leg. caus. pie. privi. 95. Pirh. h. e. n. 76. Wiestn. n. 216. Reiffenst. n. 627.

6. Limitatur secundo: nisi exprimat, aut ex perspicuis indiciis constet contraria voluntas testatoris, quâ substitutus præferatur adhuc Monasterio, ut dum substituendo unum de familia, adjiciat voluntatem suam esse, ut bona penes familiam conserventur; uti contingit in constituendis primogenituris & majoratibus. tali enim voluntate excluditur voluntas aliàs præsumpta pro Monasterio. Ripa in L. 17. §. 4. ff. ad S. C. Trebell. num. 42. Covar. L. 1. var. c. 19. num. 11. Sanch. l. c. cap. 16. num. 12. Molin. l. c. d. 190. Laym. l. c. Azor. Tom. 3. l. 12. c. 8. q. 5. Pirh. Wiestn. ll. cit.

7. Limitatur tertio: caso quo hæres gravatus ingrediatur Monasterium ad fraudandum substitutum; qualis animus præsumitur, si prius minatus fuerit, se ingressurum religionem ad excludendum substitutum; cum fraus & dolus nemini prodesse debeat. Bald. in Auth. nisrogati. c. ad S. C. Trebell. num. 24. Menoch. L. 4. presump. 83. n. 76. Abb. in c. in presentia. num. 46. Sanch. l. c. n. 54. & 55. Pirh. Wiestn. ll. cit.

8. Limitatur quarto: nisi hæres ad ingressum in religionem blanditiis Religiosorum inductus; sicut enim tunc Monasterium nulla bona professi consequitur. Can. constituit. 16. q. 7. ita nec substitutum excludit. Menoch. l. c. num. 87. Sylv. V. religio. 3. q. 11. Sanch. l. c. uum. 62. Pirh. Wiestn. ll. cit.

9. Limitatur quinto: nisi hæres professus invalide ad excludendum enim substitutum per ingressum in religionem, hic esse debet cum effectu, nimirum ut per illum quis divino servitio mancipetur perpetuò, qualiter illi non mancipatur per professionem invalidam, ita Bart. in Auth. si qua mulier. c. de SS. Eccles. num. 4. Bervius. in c. in presentia. num. 499. Menoch. l. c. num. 83. Wiestn. l. c. Ubi tamen valide professus apostatavit ab Ordine, id non nocet Monasterio, quin pergat perpetuò excludere substitutum, modò bona & hæreditatem professi reipsa adierit, & non repudiarit. Pirh. l. c. limit. 2. cum Sanch. l. c. num. 36.

10. Limitatur sexto, ut non excludatur substitutus in casum, si sine liberis decefferit hæres, si substitutus non est gratuitò, sed contractu oneroso; loquuntur enim jura de substituto gratuitò, Wiestn. cit. n. 216. in fine.

Quest. 683. Qualiter fieri possit fideicommissum universale, & an factum in testamento nullo subsistat.

1. Resp. Ad primum primò: potest etiam fideicommissum universale hodie, sublata illa scrupulosa verborum conceptione, fieri per verba quæcunque, quibus testatoris fideicommissio gravantis voluntas sufficienter declaratur. L. 2. c. communia de legat. 3. uti & per scripturam, imò & per nuntium fideicommittendi voluntatem sufficienter exprimentem. L. 22. c. de fideicommissis. L. 21. ff. de legat. 3. adhibenda tamen sunt juxta §. fin. Inst.